

Lärarförbundet

Rapport till TCO - stipendiet för fackliga studier utomlands

Innehåll:

- 1) Syftet med resan
- 2) Inledning
- 3) Reserapport
- 4) Sammanfattning och utblick
- 5) Deltagarlista

1) Syftet med resan.

Idag är världen präglad av människor som är på flykt. Kriget, och det politiska läget i bl a Syrien, Eritrea, Afghanistan och Somalia, tvingar många människor att lämna sitt hemland. Delvis är det hela familjer som lämnar hemlandet, men det finns även många ensamkommande barn och ungdomar som tvingas göra det. Krig och flykt har påverkat dem obeskrivligt mycket. De har förlorat allt de ägde, har inga, eller bara få, sociala kontakter och oftast är de traumatiserade och rädda.

Det har kommit kring 160 000* personer som sökte asyl i Sverige under 2015. Under månaderna januari och februari 2016 har kring 7000* personer sökt asyl i Sverige och enligt prognoser kommer fler under 2016 eftersom kriget och konflikter på olika ställen i världen kommer att fortsätta. Ungefär en tredjedel av dessa asylsökande är personer mellan 0 - 18 år. Det betyder att mer än 50 000 barn/ungdomar behöver utbildning i förskola/ skola. Alla som kommer har dessutom olika bakgrund vad det gäller etnicitet, social tillhörighet och skolkunskaper.

Hur kan vi i Sverige klara denna stora utmaning?

Hur kan vi anpassa eller förändra skolans organisation och undervisning för att möta upp denna situation?

Vilka insatser är nödvändiga vad gäller språkinläring, gruppintegration, specialpedagoger o s v?

Tyskland, som största industrination i Europa, har en stabil ekonomisk- och social grund. De tar emot flest asylsökande av alla europeiska länder. Tyskland har ett eget integrationskoncept för människor som kommer under flykt. Det finns olika projekt bl.a. i skolan, som kan vara vägvisande, för den stora utmaning som världen har framför sig.

I Berlin, som multikulturell stad, finns några särskilda skolor som tar emot extra många nyanlända och asylsökande barn/ungdomar, samt ensamkommande barn. Undervisningen som pågår i "välkomstklasser" är i hög grad anpassad.

Dessutom finns flera andra institutioner som jobbar med barn/ungdomar på fritiden, som ett komplement, i samarbete med skolan, för att barnen ska klara av skolgången och integrationen på ett bra sätt.

* Siffror enligt Migrationsverkets hemsida

2) Inledning

Till att börja med vill vi framföra att resan har varit en stor upplevelse och den gav oss många nya intryck, synpunkter och idéer.

Vi fick ta del av de nyanländas skolsituation, lärarnas arbetssätt och arbetssituation. Vi fick också höra vilken utmaning fackförbundet ställs inför.

Det var otroligt intressant och givande att se arbetet på plats och diskutera med lärarna och fackförbundsmedlemmarna i Berlin, om hur de löser utmaningen med inlärning och integration av flyktingar/nyanlända i skolan och i samhället. Informationsutbytet som vi hade under möten i skolan, på Tyska-fackförbundskansliet (GEW) och i personliga samtal med lärarna och eleverna gav många svar på våra frågor.

De skolpolitiska och pedagogiska frågorna å ena sidan. T.ex. Hur kan undervisningen se ut i en multikulturellt mixad klass? Vilka nya metoder finns som skolan i Tyskland kan använda.

Å andra sidan de skolorganisatoriska och de fackliga frågorna. T.ex. Hur ser finansieringen ut? Hur förändras arbetstiden, lönerna och fortbildningsbehoven för lärarna? Vilka insatser kan GEW bistå med?

3) Reserapport

Torsdag 17:e mars:

På torsdag fick vi träffa många medlemmar från det tyska lärarfackförbundet GEW (Gewerkschaft Erziehung und Wissenschaft) som strejkade på Potsdamer Platz mitt i Berlin. Där fanns möjlighet att prata om lön, arbetstider samt lärarnas allmänna arbetssituation.

GEW kräver fler lärarresurser för att flyktingmottagandet ska fungera bättre. De vill också utöka platser på lärarutbildningar och även satsa på interkulturell kompetens.

Strejken den 17/3 handlade om anställningsformer för lärarna. Idag finns det två typer av anställningar, den ena är en statsanställning och den andra är en tillsvidareanställning. Det finns stora skillnader mellan lärarna gällande löner och anställningsformer. De flesta vill vara statsanställda eftersom det ger bättre lön och villkor.

Fredag 18:e mars:

På fredag besökte vi två skolor som har "välkomstklasser". De låg i stadsdelen Tempelhof i Berlin. Vi delades upp i två grupper. Den ena gruppen följde de äldre eleverna (12 – 18 år) och den andra gruppen följde de yngre barnen 6- 11 år.

Den ena skola var "Askanische- Gymnasium" och är en skola för de äldre eleverna dvs. motsvarande åk 6 - årskurs 3 på gymnasiet. Skolan har kring 650 elever.

Den andra skolan heter Maria Montessori Grundschule Tempelhof och är en 1 - 5 skola. Denna grundskola har kring 400 elever. Båda skolorna har välkomstklasser sen 2012/2013.

I grundskolan finns två välkomstklasser. Eleverna är indelade efter ålder. En klass för åk1 - åk2 och den andra klassen för åk3 - åk5.

I Askanisches Gymnasium finns 3 välkomstklasser där var eleverna nivå-grupperade. Oavsett skoltyp är elevantalet mellan 9 och 15 elever per grupp.

Att få möjlighet att vara med på lektioner i välkomstklasser samt ha informationsutbyte både innan och efter undervisningen med lärarna, rektorer och eleverna var mycket intressant och givande.

Följande synpunkter tyckte vi var mest intressanta:

- *Välkomstklasser med nivå-grupperingar.* Eleverna är mer motiverade till att arbeta på lektionerna för att kunna hamna i en högre nivågrupp. Dessutom berättade lärarna att undervisningen blir mera effektivt när gruppen är homogen. Det fanns en flytande övergång från en nivå-grupp till en annan.
- *Ingen modersmålsundervisning i början.* Under den första tiden skulle eleverna sätta fokus på det nya språket (tyska) och hade därför ingen modersmålsundervisning. Modersmålsundervisning startade senare.
- *Ämneslärare från "regelklasser"* kommer till välkomstklasser och undervisar i matte och engelska i samarbete med språklärare från välkomstklassen. Syftet är att snabbt lära sig ämnesspråk och samtidigt få en mer varierad skoldag.
- *En snabb övergång från välkomstklass till "regelklass".* Så fort eleverna har nå en viss kunskapsnivå kan de gå över till regelklasser och delta lektionsvis/tidvis i regelklassens lektioner. Det gäller även för eleverna i grundskolan där vistelsetiden i välkomstklasser bara var mellan 3 och 6 månader.
- *Undervisning i regelklasser började i kärnämnen.* Eleverna som gick in i regelklasser fick där först och främst undervisning i kärnämnen (matte, engelska, tyska).
- Eleverna fick ett intyg över sin kunskapsinläring i tyska språket enligt den gemensamma europeiska referensramen för språk ("CEFR" - t.ex. A1 för nybörjare, A2, B1, B2 osv.). På detta sätt höjde man deras motivation att lära sig tyska, genom att dokumentera på vilken kunskapsnivå de ligger blev överlämningar mellan skolorna enklare.
- *Könsfördelning.* Alla grupper som vi besökte visade en heterogen könsfördelning mellan pojkar och flickor. I de grupper vi besökte fanns bara ett fåtal nyanlända flickor.

- *Stor arbetsro i välkomstklasser.* Med tanke på att så många olika nationaliteter finns i gruppen (delvis fanns det 6 olika nationaliteter i en grupp av 9 elever) och en flytande övergång mellan nivågrupper som ledde till växlande gruppkonstellationer fanns det en mycket god arbetsro.

Övrigt: I Tyskland är det staten som bestämmer vilka skolor som ska ta emot nyanlända. Ingen skola kan neka till detta. I Berlin använder man begreppet välkomstklasser. På andra håll i Tyskland integreras eleverna i "vanliga klasser" med en gång.

***

På fredag eftermiddag träffade vi medlemmar från tyska lärarförbundet (GEW) i deras kansli i Berlin Charlottenburg för utbyte av information. Vi tog upp frågor som rörde lärarnas arbetssituation med tanke på mottagande av nyanlända.

Följande synpunkter tyckte vi var mest intressant:

- DAF-lärare i välkomstklasser. I välkomstklasser ska först och främst lärare som har en speciell utbildning (DAF - Deutsch als Fremdsprache "Tyska som andra språk") undervisa. Men tyvärr finns det inte så många DAF-lärare som behövs just nu. GEW strider för att flera språklärare i tyska får fortbildningar för att vidarekvalificera sig under arbetstid.
- GEW kräver mer lärarresurser för att flyktingsmottagandet ska fungera bättre. Man skulle kunna tänka sig att ge en "crash course" på 40 timmar eller liknande, där lärarna får lära sig mer om kultur och andra modersmål.
- GEW strider för ett lönetillägg om lärare är beredda att undervisa i en välkomstklass. GEW vill göra det mer attraktivt att jobba i en välkomstklass.
- GEW vill att man har informationskvällar kring temat "välkomstklasser"
- GEW hjälper till att skapa ett nätverk för lärarna i välkomstklasser, genom att anordna GEW-workshops för välkomstklasslärare.
- GEW strävar till mer reglerad planeringstid för lärare i välkomstklasser. Lärarna i Askanische Gymnasium saknade t.ex. en gemensam planeringstid.

- GEW jobbar mot skolförvaltningen för en likvärdig kursplan för välkomstklasser som gäller för hela Berlin. Hittills gör varje stadsdel sin egen ” välkomstklassmodell”.
- För att jobba för fler lärare kräver GEW av Tysklands regering att öka platserna för lärarutbildningen. (Det saknas redan nu fler än 24000 lärare i Tyskland).

Lördag 19:e mars

På förmiddagen besökte vi ett ungdomshus i Berlin Charlottenburg där bl.a. ett integrationsprojekt pågår. Vi fick möjlighet till en guidad rundtur i huset med en av dem som arbetade där.

Ungdomar som är minst 8 år gamla kan träffas här efter deras skoldag för att spela biljard, använda datorer i datorsalen, laga mat i ett kök, klättra i en klätterväg, göra musik i en musikstudio, pyssla, snickra, sy eller måla i verkstaden eller bara umgås.

I ungdomens hus finns aktiviteter för alla ungdomar i kvarteret men även särskilda aktiviteter och integrationshjälp för flyktingar och nyanlända.

Ungdomens hus i Berlin är finansierat av Berlins stadsförvaltning, men organisationen i huset har lagts ut till föreningar. Ungdomens hus i Charlottenburg var organiserat av ”Falken” (motsvarar: ”Ungar örnar”) och ”DGB-Jugend” (Deutsche Gewerkschaftsbund Jugend) (motsvarar: TCO-ungdomsorganisation).

Följande tyckte vi var mest intressant:

- *Språkkurser för nyanlända.* Ungdomens hus bjuder på kostnadsfria språkkurser som hålls av bl.a. pensionerade lärare.
- *Samarbete med skolor i kvarteret.* Skolorna kommer dit med sina välkomstklasser under skoldagen för att visa till nyanlända vad de kan göra efter skoldagen.
- *Samarbete med ett asylboende i kvarteret.* Ungdomens hus bjuder in nyanlända på frukost-möten och picknick för att skapa kontakt.

- Ungdomens hus ger praktiskt integrationshjälp genom att följa med ungdomar till förvaltningar, läkarbesök m.m.
- Ungdomens hus kan hjälpa till med läxläsning.

***

På lördag eftermiddag gjorde vi en stadsvandring i Berlin - Mitte med en fackförbundsmedlem. Vi fick se flera olika historiska platser men vi fick även prata om särskilda integrationsprojekt och integrationsinsatser.

4) Sammanfattning och utblick

Det var en mycket intressant och lärorik resa till Berlin. Vi fick se och höra mycket angående integration av flyktingar / nyanlända i skol- och vardagsliv. Informationsutbyte och dialoger som vi hade med lärare, rektorer, elever och fackförbundsmedlemmar var mycket intressanta och gav flera svar på våra frågor samt nya idéer till det egna arbetet.

Resan var givande både utifrån pedagogiska / skolorganisatoriska sidor och från facklig sida samt att det gav nya insikter i hur man kan ta emot nyanlända.

Det var spännande att uppleva och upptäcka hur Berlin som stor huvudstad hanterar denna stora integrations- och utbildningsutmaning.

Vi är glada att vi på detta fantastiska sätt fått ta del av lyckade exempel på integration vid ett par skolor i Berlin Tempelhof.

För att implementera de goda idéer som vi har sett i Berlin och för att fortsätta dialogen om integration av nyanlända i skol- och vardagslivet här på hemmaplan, tänkte vi informera våra kollegor och fackförbundsmedlemmar om det som vi upplevde under resan. Detta tänkte vi göra på gemensamma möten, med hjälp av denna rapport och igenom ett digitalt bildspel som vi tillverkat efter resan.

Slutligen vill vi tacka TCO för att vi fick detta fantastiska stipendium och därmed alla dessa nya erfarenheter och idéer.

För alla som blir nyfikna och vill veta mer om resan till Berlin, om tyska välkomstklasser, GEW eller som har bara frågor, får gärna kontakta oss under:

[Dirk Fischer@edu.kalix.se](mailto:Dirk.Fischer@edu.kalix.se)

 Lärarförbundet

Kalix

5) Deltagarlistan

Läraryrket Kalix BD5 - ordinarie styrelseledamöter

- 1) Kerstin Westerberg
- 2) Iris Vikström
- 3) Dirk Fischer
- 4) Lars Hjort
- 5) Inger Sirkka
- 6) Monica (Larsson) Daniels
- 7) Gabriella L. Nilsson
- 8) Ann- Katrin Sohlman Andersson
- 9) Kerstin Mörk
- 10) Jenny Ivarsson